

ו'תדר בת פרעה לרחוץ - לטבול לשם גירות. (רש"י מגילה ג.)

אריכות גדולה יש בספרים רבים אם קודם מתן תורה שייך גירות. ב"טורי אבן" כתב דלא היה שייך גירות (מגילה ג.). ידוע הגרי"ז שמוכיח שהיתה גירות לפני מתן תורה. וראיותיו: הציווי לעשות פסח, שנאמר על הערב רב (י"ב מ"ח), תמרו (שנתחייבה שריפה), **ובת פרעה שיוודת לטבול**, אמנם בזה צ"ע ממה שכתב התוס' (שבת קל"ה) שקודם מתן תורה לא היתה טבילת גירות. (חידושי מרן הגרי"ז החדשות" סי' י"ג, צ"ז - בחפצא היה עליהם דין ישראל, רק הם לא היו עדיין מצויים על מצות)

הנראה לומר שאף שענין גירות שייך גם לפני מתן תורה, מכל מקום הדין 'גר שנתגייר כקטן שנולד דמי' אינו שייך אלא לאחר מתן תורה, לידה חדשה על ידי הגירות אין כאן.

וממילא מובן מדוע רש"י פירש ד'המול כל זכר' נאמר בפסח מצרים, שהבנים שנולדו לו לפני שנתגייר מעכבים באכילת פסחו, כיון שעדיין הם בניו, דלא אמרינן 'כקטן שנולד'.

וכן מצינו בתמר, 'שאל יהודה שמא קיבל בך אביך קידושין'. ולכאורה קשה, מאחר שאמרה לו 'גירות אני', הרי גירות אין לה אב? אלא הוא אשר אמרנו, שלפני מתן תורה לא היו דנים בה דין 'גר כקטן שנולד', וממילא גם גירות יש לה אב. אלא שבכל הדברים הללו חוששני בהם, משום אין למדין מן האגדות.

(מהגאון רבי יצחק הוטנר - ספר הזכרון למרן ה"פחד יצחק" עמ' קנ"ד ע"פ מהר"ל)

גרים מפורסמים אשר הזכירה גרותן (ועיין מהרש"א יומא כה):

אברהם אבינו, שהיה תחילה לגרים, 'שהיה ראשון שיצא מתורת בן נח ובא לכלל קדושה'. ('טורי אבן' חגיגה ג. וצ"ב מטו"א מגילה ג. הנ"ל) **בתיה**, סוטה יב: אליעזר, פרד"א. הגר- קטורה, מדרשים. תמר, סוטה י. נשי השבטים, רש"י ל"ז ל"ה, ועיין שמואל"ב ב"למכסה עתיק". שפרה ופועה מדרש תדשא א. יתרו, סנהדרין צד: ציפורה שם פב. רחב, מגילה יד: דלילה, רמב"ם איסור"ג י"ד. יעל, מדרש תדשא כ"א. **אייתי הגיתי** קידושין עו: תוס' יבמות כד: וער"ג: רות ונעמה, יבמות מז: בת פרעה תוס' יבמות כד: המלחים של יונה הנביא, פרד"א י"א. עובדיה הנביא. נבזרדאן, סנהדרין צו: מבני בניו של סיסרא- רבי עקיבא. סנהדרין צו: לרמב"ם אביו יוסף היה גר. של סנחריב- שמעיה ואבטליון, סנהדרין צו: של המן- רבי שמואל בר שילת, שם בן בג בג, בן הא הא, תוס' חגיגה ט: הלני המלכה ובניה. מנימין, יבמות עו: אונקלוס ושלשה גדודים רומאים, ע"ז יא. הורי יהודה בן גרים, שבת לג: רבי יוחנן בן תורתא, פסיקתא רבתי. קטיעא בר שלום, ע"ז י: אשת טורנוסרופוס, נדרים נ: נירון, גיטין נו. רבי יהודה הינדואה, קידושין כב: אנטונינוס, תוס' ע"ז: בלוריא, יבמות מז.

הצד השווה בין מרים לציפורה בפרשת השבוע

מרים: שהלכה בזריזות כעלמה. וכי היתה זקנה, והלא באמת היתה עלמה קטנה?! ונראה לי כפי שנזכר בגמרא שהיתה חולנית מאד - עזובה - ועבור אחיה נזרזה כעלמה בת כח. ('בן יהודע' סוטה יב.) **ציפורה:** שמיד רצה כציפור, והביאה את משה לאביה. (ש"ר א' ל"ב) **מרים,** שהיתה גדולה ממנו וגידלתו על ברכיה, וסיכנה עצמה להצילו מן הים. (רמב"ם טומאת צרעת ט"ז י) **ציפורה,** לקחה צור ומלה את בנה, והניחה את הערלה על רגליו, שלא יגע בו המשחית. (ש"ר ד')

יוכבד עשתה דבר חכמה ותחבולה גדולה

יוכבד ידעה שהחוזים בכוכבים אמרו לפרעה היום נולד מושיען של ישראל וסופו שילקה במים' - באותו יום גזרו גם על המצרים לזרוק את בניהם ליאור. אך הם 'צופים ואינם יודעים מה צופים' שלא ראו שילקה במי מריבה, ידעה יוכבד שאינם רואים את הדברים לאשורם, עשתה תחבולה להטעותו והניחתו בסוף ביאור. כיון שכך אמרו האיציטגנינים שמושיען של ישראל לקה ובטלה הגזירה, כך גדל משה בבית פרעה ללא חשש. (רבנו בחיי, אלשיך ב' ג')

בבית השוחט רבי שבתי מקראקא היתה משרתת גויה. כל שבוע כשהיתה מביאה לבעלה הסנדלר את משכורתה, היה קונה י"ש ושותה לשכרה. בעת שהיה משתכר היה מכה אותה, צועק שתביא לו עוד כסף ומגדף אותה על שהיא עובדת אצל יהודים. **המשרתת שראתה בבית רבי שבתי אין יהודים חיים, אין נראית שבת, אין מכבדים את האישה,** נקעה נפשה מחיי הבזיון והשפלות והחליטה להתגייר.

הפצירה בדמעות לפני רבי שבתי שהיא רוצה להתגייר, כך עשתה ימים רבים. לבסוף, כיון שהכיר את מידותיה ונועם הליכותיה וכי רצונה אמת נענה לבקשתה, ומאחר שבאותן השנים המתגייר היה עונשו מוות, שלח אותה לפראג הרחוקה, אל רבו המהר"ל, וציייד אותה במכתב המלצה וכסף.

המהר"ל קיבלה וגיירה. לאחר זמן נישאה ליהודי נכבד והקימה בית לתפארת. יום אחד בעומדה בחנות ראתה את בעלה לשעבר עובר ברחוב, סובב בין הדוכנים ומחפש, היא לא הבינה איך הוא יודע שהיא בפראג, אך הבינה מיד את מי הוא מחפש...

יצאה במהירות ורצה לבית המהר"ל שיושיעה. בחכמתו יעץ לה רבינו שתלך לביתה ויספרו לשכנותיה שהיא חולה. וציווה שתשכב במיטתה, יכסוה בסדין לבן ויפזרו עליו עפר מבית העלמין ועשבים... למחרת שלח להודיעה שהיא יכולה לקום ממיטתה, אמנם תשאר בביתה עד שבעלה יעזוב את פראג.

סיפר המהר"ל כי הבין שהגוי הזה הגיע מקראקא עד לפראג הרחוקה לאחר שהתייעץ עם חוזה בכוכבים וקוסם קסמים, והוא שגילה לו שאשתו נמצאת בפראג. אולם אותו חוזה לא ידע היכן היא נמצאת בדיוק - 'צופים ואינם יודעים מה צופים' - לכן אמר לו שיסע לחברו, חוזה בכוכבים, מכשף כמותו שגר בפראג - 'הוא כבר ידע היכן היא נמצאת'.

כשהגיע הגוי למכשף ההוא בפראג וביקש את עזרתו, אמר לו: 'איחרת את המועד, אני רואה כי אשתך מתה ומכוסה בתכריכים לבנים ובעפר, רואה אני שכבר גדלו עליה עשבים'...

הוסיף המהר"ל כי תחבולה זו למד מאיצטגניני פרעה, שהם הוטעו וטעו כאשר משה הונח ב'אור. ('דף על הדף' סוטה יב: "גדיל תורה" פר' שמות. לסיפור זה ישנם מספר גירסאות, אנו הבאנו את האמינה והקצרה...)

בתיה גידלה את משה, והמגדל את בן חברו כאילו ילדו, בשל כך לא ידעו איציטגניני פרעה האם מושיעם של ישראל מצרי או יהודי... ('תורת חיים' סנהדרין קא. וכתבנו בזה ב"נר לשולחן שבת" שמות תשס"ז)

"ותחמול עליך" - מהיכן היתה לה מידת רחמנות שאינה בעכו"ם? אלא מכאן למדו חז"ל שנתגיירה. (שי' למורא" מהגאון רבי משולם דוד סולובייצ'יק)

השם בתיאור ניתן לה ע"י הקב"ה - אני קורא אותך בתי. (ויק"ר א' ג') חמש פעמים היא מוזכרת 'בת פרעה'. בשם בתיאור היא מוזכרת פעם אחת בלבד בכל התנ"ך, ועם הכינוי 'היהודיה'! (דה"א ד' ח"י)

וכי 'הודיה' שמה?! אלא על שם שכפרה בעבודה זרה. (מגילה ג.) בפרשת 'ויחי' נאמר 'יהודה אתה יודוך אחיך' כתב ה"תרגום יונתן" שאחיק יקראו 'יהודים' על שמך. (מ"ט ח) ואכן מעתה בכל פעם שמוזכר בתורה וכבר בפרשתנו: 'העבריות', 'איש עברי' 'מילדי העברים' וכדומה מובא בתרגום 'הודאי', 'הודייתא'. ובאמת מצינו קודם שנולד יהודה שהיה שם 'יהודים' בעולם. עשו כינה את אהליבמה אשתו 'הודית', כדי להטעות את אביו שהיא כופרת בע"ז. (עין רמב"ן) וכן 'אחי יוסף' הכופרים בע"ז של מצרים (ת"י מ"ג ג' ב) יש לומר שנקראו 'יהודים' כל אלה שעמדו בנסיון ולא עבדו ע"ז דוגמת מרדכי, חנניה, מישאל, עזריה ובתיאור! (עיינו בקונטרס 'פתשגן כתב העת')

בתיאור קראה למשה בשם מצרי שמשמעותו משיה, והתורה קראתו משה, או שלמדה לשון עברית מהעברים. (בעלי התוס' ב' י')

"בת פרעה מצורעת היתה, וידעה שלא תתרא על ידי רופאי האליל, שגילולי בית אביה לא ירפאוה, הלכה ליאור, להטהר מטומאת מצרים, כיון שנגעה בתיבה נתרפאה". (ש"ר, מדה"ג, פרד"א)

"לפי שיתרו לא ראה בעבודה זרה ממש, נתבזתה בעיניו, הרהר בלבו תשובה. קרא לכל בני עירו ואמר: 'בחרו לכם כומר אחר, צעיר יותר...' והוציא מביתו את כלי ע"ז ונתן להם... עמדו ונידוהו". (שם)

אבא גוליש

מעשה בעיר דמשק, שהיה שם בית עבודה זרה. במשך שנים רבות עבד בו כומר, ושמו אבא גוליש. פעם חלה במחלה קשה. עמד והתחנן בפני הפסל ימים רבים שירפאהו, ולא עזרה תיפלתו. עד שיצא החוצה בלילה, ובכה: 'ריבונו של עולם, שמע תפילתי, רפא אותי!' והתרפא. ברח לטבריה, והתגייר.

היות שהיה רודף אחר מצוות, מינהו לפרנס עניים. דא עקא, כיון שהיה רגיל בהיותו כומר למעול בכספים שהיו תחת ידו, גם פה כשהגיע לידו כסף צדקה לא עמד בפיתוי ולקח לעצמו... מיד נתעורר בעין אחת. שוב שלח ידו, הפסיק לראות גם בעינו השנייה.

כשהגיעו מכיריו לטבריה וראוהו סומא, היו מלעיגים עליו ואומרים: 'אבא גוליש, זה העונש נתן לך הצלם על שעזבת אותו!'

מה עשה? אמר לאשתו: 'נלך לדמשק'. כשהגיעו לעיירות הסמוכות לדמשק היו אומרים 'הנה אבא גוליש', ניגשים ולועגים לו: 'יפה עשה לך הפסל שסימא את עיניך'. אמר להם: 'נכון, באתי להשלים איתו, ולבקש ממנו שירחם עלי ורפא אותי...'

התאספו כל בני דמשק, ובאו לראות איך אבא גוליש משלים עם הפסל, והעבודה זרה מרפאה אותו.

כיון שנתמלאו כל הגגות והרחובות מסביב, אמר לאשתו: 'העלי אותי על הבימה שהייתי עומד עליה'. העלוהו. פתח פיו ואמר: 'שמעו אחי, כשהייתי כומר שעובד לצלם היו מפקידים אצלי פקדונות רבים והייתי שולח בהם יד, ולפי שלפסל אין עינים לראות לא קרה לי דבר וחצי דבר... אבל אני עזבתיו, והלכתי

לעבוד לפני מי שעניו משוטטות בכל העולם ויודע הכל. לכן מיד כששלחתי יד בכספו סימא את עיני!"

לא ירד אבא גוליש מן הבימה עד שנתן לו הקב"ה את מאור עיניו בחזרה, כדי שיתקדש שמו בעולם. והתגיירו על ידו אלפים מתושבי המדינה. (מדרש הגדול שמות פ"ב)

מעשה ובא מוסלמי לפני הגאון רבי עזרא דנגור, רבה של בגדד, וביקש להתגייר, כיון שרצה להנשא לבת ישראל אחת. בשל המצב הרגיש של היהודים באותן שנים אמר לו הרב דנגור 'בא אל בית הדין עוד שבוע ונראה מה נוכל לעשות איתך...'

לאחר שבוע בא המוסלמי. בחוכמתו אמר לו הרב דנגור: 'אני מסכים לגייר אותך, אך הנה בדקתי, וכרגע מספר היהודים בעיר מלא, אתה צריך להמתין שיהודי אחד יתאסלם ויתפנה לך מקום ואז נגיירך...' (נר"מ פי הרה"ג א"ו מנן משפחת רבי עזרא דנגור, יש"כ להרה"ג מ"ו)

"לא איש דברים אנכי... כי כבד פה וכבד לשון אנכי". (ד"ה)

באחד הימים נתאספו האברכים לאסיפה ב"אוצר הספרים" בישיבת וולוז'ין. הם הכירו כי צורך הדור הוא להתמחות בעניני אגדה ולדעת לדרוש בציבור. החליטו לתרגל עצמם בחבורה.

ראש המדברים היה הגאון רבי זלמן סורוצקין, שכיניו בישיבה היה "האברך מטלז". בפתח דבריו אמר רעיון יפה שנקלט היטב: למה משה רבינו אמר קודם את הנימוק שאינו יכול לדבר אל בני ישראל מפני שלא יאמינו לו ורק אחר כך אמר "לא איש דברים אנכי", הלא זה היה צריך להיות הנימוק הראשון שלו?

אלא תירץ רבי זלמן, אם בני ישראל היו מאמינים ומחכים לגאולה לא היה צורך להיות איש דברים, אלא די היה לומר 'אני שליחו של ה' ששלחני לגאול אתכם' ברם כשחסרה האמונה ורוצים לשכנעם שהגאולה קרובה - לזה צריכים איש דברים.

כך גם אנו, בדורות שבהם האמונה היתה חזקה, די היה לומר כי התורה אומרת לעשות כך וכך, אולם כשהדור חלש באמונה - צריכים לכת הדיבור, כדי לשכנע את הציבור ללכת בדרך התורה. (וולוז'ין, סיפוריה של עיר ושיבה". העילוי רבי זלמן סורוצקין למד אחר חתונתו בפרישות בוולוז'ין)

פעם נכנסו לביתו של הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד הורי כלה יחד עם בתם. ובדמעות שליש סיפרו לו: "שמענו שמועות כי החתן שלנו נעשה למגמגם, ואיננו יודעים מה לעשות. זמן החתונה מתקרב, והכלה לא מוכנה לשמוע על חתונה. ובפרט כי שמענו שהחתן הפסיק להגיע לישיבה בזמן האחרון, וכנראה שזה מפאת מחלתו וגמגומו שמתבייש ללכת לישיבה...".

ההורים התנצלו: "יאמין לנו כבודו, אנו היינו משלימים עם המצב, ובוודאי שהדבר מן השמים, אבל הכלה..."

הרב זוננפלד הכיר היטב את החתן, שמדי פעם היה בא לדבר איתו בלימוד, ידע שדוד החתן, הצדיק רבי יוסף שימשלביץ חלה במחלת עיניים. והחתן התנדב ללמוד איתו בביתו, וזו הסיבה שהוא לא נמצא בישיבה.

רבינו סיפר זאת לכלה, אך היא לא השתכנעה. כשראה זאת אמר להם לבוא למחרת. והסביר להם: "מבקש אני שתבואו למחר, מפני שבתפילת ערבית אנו מתפללים 'ותקננו בעצה טובה מלפניך', וכיון שעדיין לא התפללתי ערבית, רצוני להתפלל ולבקש שהקב"ה יחנני בעצה טובה עבורכם".

למחרת באו ההורים. רבינו הושיבם, אמר מספר מילות עידוד. ואז אמר: "בתכם עדיין מתעקשת, כיון שהיא קיבלה לשון הרע, ולכן אייעץ לכם שבתכם תתחפש לעוזרת ערבית, תלך לביתו של רבי יוסף שימשלביץ ותעבוד בניקוי הבית, כך תראה שהחתן בריא..." ההורים נדהמו לשמוע את הצעתו המחוכמת וקיבלוה.

עם בוקר יצאה הכלה מחופשת כערבית, לביתו של רבי יוסף. שעתים עסקה בנקיון הבית ובכביסות. וכל הזמן עיניה זלגו דמעות שמחה. היא שמעה את חתנה לומד עם דודו הגאון בחיתוך ברור ובהתלהבות.

שבועות מספר אחר כך התקיימו הנישואין, והרב זוננפלד נתכבד בסידור הקידושין. (האיש על החומה")